

Jakie informacje ukrywają w sobie czasowniki? Rozmawiamy o czasach i rodzajach

1. Cele lekcji

a) Wiadomości

Uczeń:

- zna rodzaje czasownika w liczbie pojedynczej i mnogiej,
- zna czasy występujące w języku polskim,
- wie, że rodzaje czasownika można rozpoznawać na podstawie czasu przyszłego i przeszłego,
- wie, że czas przyszły może wystąpić w dwóch wariantach.

b) Umiejętności

Uczeń *potrafi*:

- rozpoznać rodzaj czasownika,
- stworzyć czasownik o wskazanym rodzaju,
- stworzyć czasownik o podanym czasie,
- wskazać czas na podstawie czasownika,
- potrafi stworzyć dwa warianty czasu przyszłego.

2. Metoda i forma pracy

Zajęcia praktyczne, metoda problemowa, praca z całą klasą, praca indywidualna.

3. Środki dydaktyczne

1. Ilustracje przyniesione na zadanie domowe przez dzieci (mężczyzna, kobieta, dziecko, grupa mężczyzn, grupa kobiet).
2. Ilustracje przyniesione przez nauczyciela.
3. Ksero tabeli dla uczniów (karta pracy).

4. Przebieg lekcji

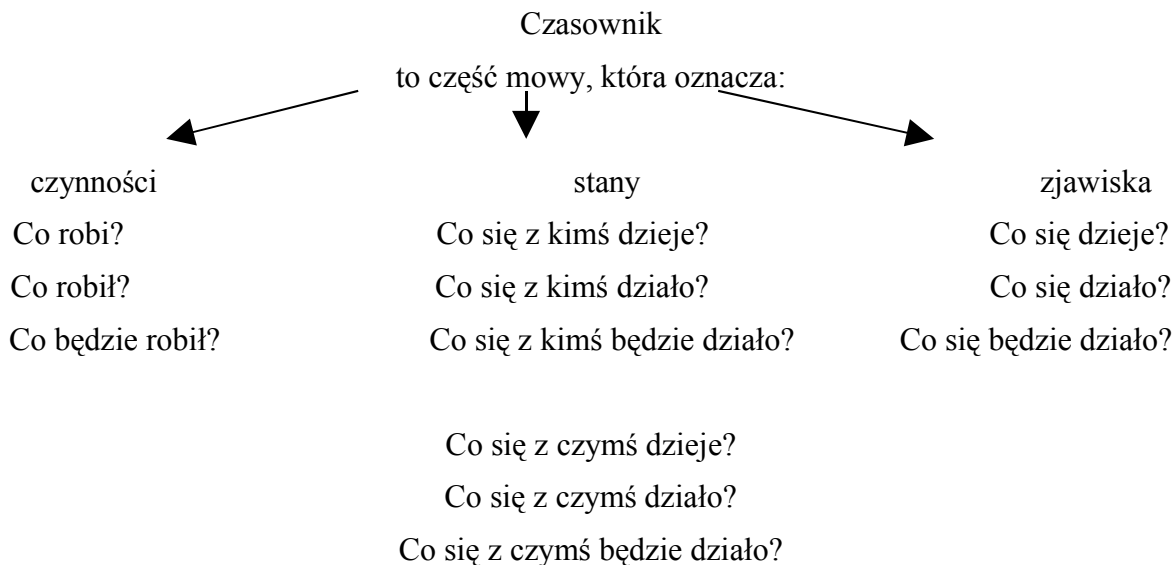
a) Faza przygotowawcza

Nauczyciel uświadamia uczniom temat i cel lekcji. Zapisuje na tablicy czasownik *pływamy*. Uczniowie,

korzystając z wiadomości z ostatniej lekcji, opisują czasownik i tworzą do niego bezokolicznik.

b) Faza realizacyjna

1. Nauczyciel prosi uczniów o przypomnienie pytań do czasownika. Uzupełnia je, tworząc pytania w różnych czasach. Schemat zapisuje na tablicy.

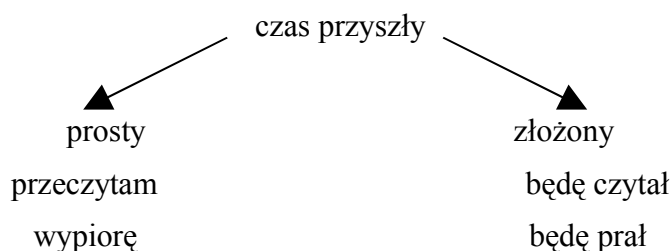
2. Uczniowie wymyślają przykłady do powyższego schematu, odpowiadają na pytania, odmieniając czasowniki przez czasy.

skacze	mdleje	pada
skakał	mdlała	padało
będzie skakał	będzie mdlała	będzie padało
	leży (książka)	
	leżała	
	będzie leżała	

3. Nauczyciel wprowadza nazwy czasów, rysuje na tablicy tabelę. Uczniowie szukają w słownikach bezokoliczników i odmieniają je w trzech czasach. Trzy wybrane czasowniki zapisują w tabeli na tablicy i w zeszytach, np.

bezokolicznik	czas przeszły	czas przyszły	czas teraźniejszy
skakać	skakał	będzie skakał	skacze

4. Nauczyciel wprowadza dwie formy czasu przyszłego. Uczniowie tworzą oba warianty na podstawie bezokoliczników: czytać, prac.

5. Nauczyciel informuje, że czasowniki w czasie przeszłym i przyszłym odmieniają się przez rodzaje.
6. Nauczyciel przypina na tablicy wycięte z gazety obrazki prezentujące mężczyznę, kobietę i dziecko. Uczniowie nazywają rodzaje występujące w liczbie pojedynczej, a nauczyciel zapisuje je pod obrazkami. Nauczyciel informuje, że czasowniki zawierają w sobie informacje o rodzaju osoby, która jest wykonawcą danej czynności.
7. Nauczyciel odczytuje czasowniki (biegała, tańczyło, skakałaby, pływał, by wypoczywało, śmiał się, bawiłby się,), a uczniowie decydują jaki rodzaj w danym czasowniku jest zawarty. Nauczyciel zapisuje je pod odpowiednimi obrazkami.
8. Nauczyciel wiesza na tablicy kolejne dwa obrazki, na jednym z nich znajduje się grupka mężczyzn, na drugim grupka kobiet. Nauczyciel wprowadza nazwy rodzajów występujące w liczbie mnogiej: rodzaj męskoosobowy (występują w nim osoby rodzaju męskiego), niemęskoosobowy (brak osób rodzaju męskiego). Uczniowie decydują, jak powinny być podpisane obrazki.
9. Nauczyciel odczytuje czasowniki (czytali, biegałyby, wstali, tańczyły, gotowali, sprzątałyby), jak w poprzednim ćwiczeniu. Uczniowie przypasowują je do rodzaju.

c) Faza podsumowująca

Uczniowie wklejają przyniesione obrazki do zeszytu tak, by pod każdym zostało pięć wolnych linijek na wpisanie przykładów. Obrazki podpisują odpowiednimi rodzajami.

Nauczyciel rozdaje tabelę (karta pracy) i wypisuje bezokoliczniki na tablicy, np.: prac, kichać. Uczniowie odmieniają czasowniki przez rodzaje i czasy, wpisują odpowiedzi do rozdanej przez nauczyciela tabeli.

5. Bibliografia

J. Częścik, A. Częścikowa, *Gramatyka co z głowy nie umyka*, Gdańsk 2003.

6. Załączniki

a) Karta pracy ucznia

Tabela dla ucznia

	Czas przeszły	Czas przyszły
--	---------------	---------------

Rodzaj męski		
Rodzaj żeński		
Rodzaj nijaki		
Rodzaj męskoosobowy		
Rodzaj niemęskoosobowy		

b) Zadanie domowe

Wymyślę pięć czasowników, które odmienię przez rodzaje i czasy (przyszły i przeszły) i wpiszę je pod odpowiednim obrazkami w zeszyte, np. biegać, biegała, biegało, biegał, biegały, biegali.

7. Czas trwania lekcji

45 minut

8. Uwagi do scenariusza

Lekcja powinna zostać przeprowadzona zaraz po lekcji dotyczącej osobowych i nieosobowych forma czasownika.